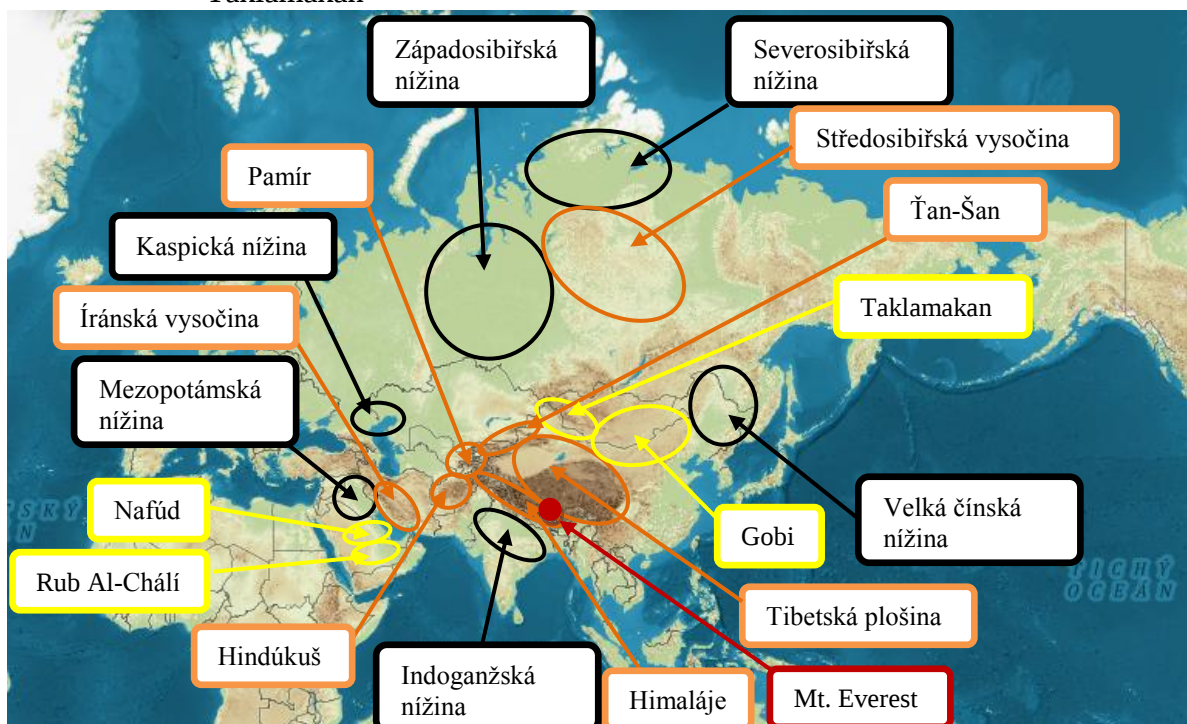

ASIE

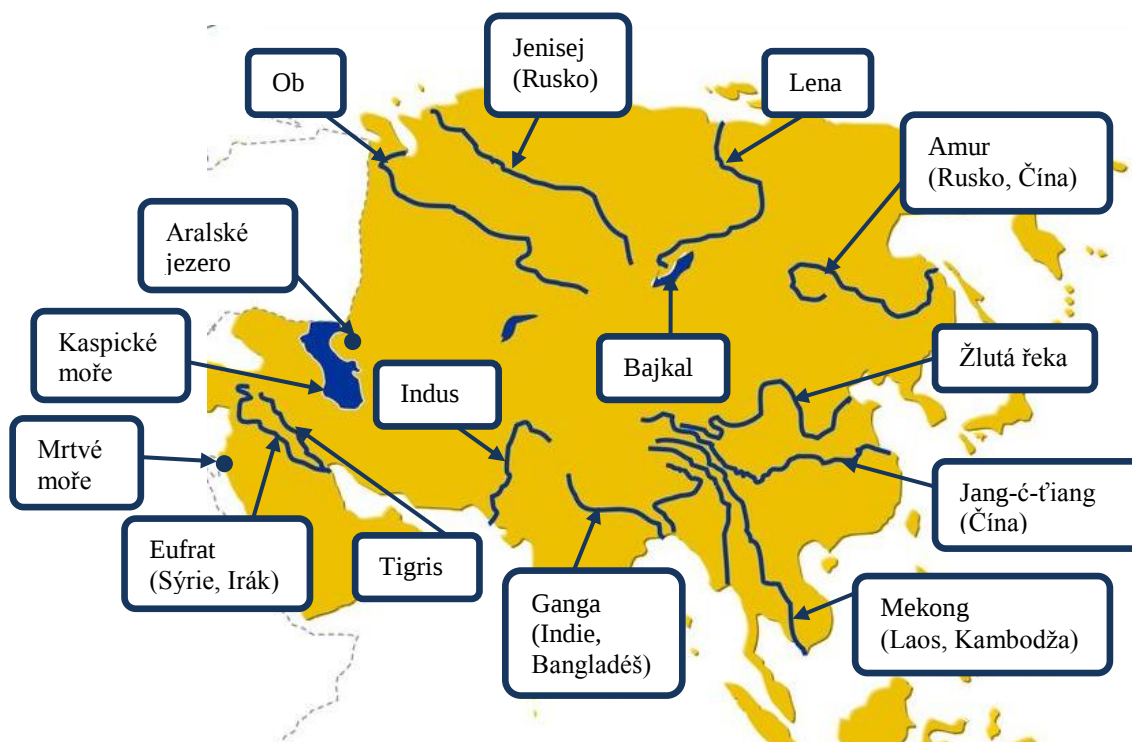
Povrch

- je velmi rozmanitý – velehory, sopky, ale i roviny, nížiny
- **nachází se zde nejvyšší hora světa**
= Mount Everest – 8.848 m n. m. (na hranici Nepálu a Číny v pohoří Himaláje)
- **nachází se zde nejnižší bod světa**
= Mrtvé moře – - 411 m pod hladinou (v Izraeli)
- **nížiny a plošiny:**
 - vázány na údolí asijských veletoků
 - zejména na severu, východě a jihu
 - Sibiř = území pokrývající většinu asijské části Ruska
 - Západosibiřská nížina
 - Severosibiřská nížina
 - Mezopotámská nížina
 - Indoganžská nížina
 - Velká čínská nížina
 - Kaspická nížina
- **pohoří, plošiny a pánve:**
 - zejména v centrální části Asie
 - pohoří Himaláje
 - pohoří Pamír
 - pohoří Ťan-Šan
 - Tibetská plošina
 - Íránská vysočina
 - Středosibiřská vysočina
 - Hindúkuš
- **pouště:**
 - zejména na Arabském poloostrově a ve střední Asii
 - Nafúd
 - Rub Al-Chálí
 - Gobi (na severu Číny)
 - Taklamakan

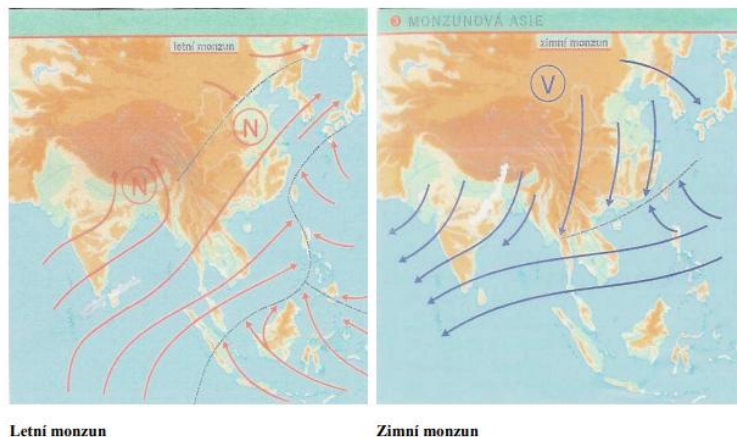
Vodstvo

- hustotu říční sítě ovlivňuje velká rozloha pevniny, podnebí a rozložení srážek
- více než 40% plochy zabírají bezodtoké oblasti (oblasti, ze kterých se odtékající voda nedostává do světového oceánu – tzn. že voda končí v jezerech, pouštích, anebo se vypaří)
- v pouštích jsou častá vádí – občasné toky řek
- **řeky:**
 - o **Ob, Jenisej, Lena** = sibiřské řeky (maximum vody v době tání sněhu)
 - o **Ganga, Indus** = monzunové řeky (maximum vody v létě)
 - o **Eufkrat, Tigris** – v jejich povodí vznikla jedna z prvních civilizací (Sumerové)
 - o **Amur** – tvoří část hranice mezi Čínou a Ruskem
 - o **Chuang-che (Žlutá řeka), Jang-č-t'iang** – čínské řeky, využívány k zavlažování, přehrady
 - o **Mekong** – monzunové řeka (maximum vody v létě), největší řeka na poloost. Zadí Indie
- **jezera:**
 - o **Bajkal**
 - nejhlubší jezero (1637 m) a největší zásobárna pitné vody na Zemi
 - je tvořeno hlubokou příkopovou propadlinou na rozhraní dvou litosférických desek
 - nejstarší jezero na Zemi, stáří se odhaduje na 25 až 30 miliónů let
 - o **Kaspické moře**
 - největší jezero světa (slané)
 - o **Aralské jezero**
 - vysychající slané jezero
 - po uvedení zavlažovacích kanálů do provozu (zavlažování pouští za účelem pěstování bavlny) začalo jezero pomalu vysychat
 - původní rozloha jezera se zmenšila na méně než třetinu
 - díky zvýšenému obsahu soli (8x vyšší koncentrace než v oceánu) začaly vymírat ryby a kolem jezera vznikla solná poušť
 - voda v jezeře je již v podstatě jedovatá, kvůli přísunu pesticidů a hnojiv
 - o **Mrtvé moře**
 - nejslanější jezero, nejnižší položené místo na Zemi
- **umělé vodní nádrže:**
 - o hlavně na ruských a čínských řekách (přehrada **Tři soutěsky** v Číně)

Podnebí a vegetace

- Asie je jediný světadíl, ve kterém najdeme **všechny podnebné pásy**, od rovníkového až po polární
- celkově **převládá kontinentální klima**
- směrem do nitra kontinentu ubývá srážek a zvětšují se rozdíly teplot mezi létem a zimou
- extrémně kontinentální klima najdeme (kromě Ruska) ve Střední Asii a v Mongolsku
- významný vliv na podnebí má samozřejmě nadmořská výška
- **nejdeštivější místo Asie** = Čérápundží (SV Indie)
- **nejsušší místo Asie** = Aden (Jemen na Arabském poloostrově)
- **podnebné pásy:**
 - 1) **rovníkový (ekvatoriální) pás**
 - charakteristika: vlhko a teplo po celý rok
 - umístění: rozkládá se především na velkých indonéských ostrovech (Sumatra, Kalimantan, Sulawesi), v Malajsii a na jihu Filipín
 - vegetace: původně – všude tropické deštné pralesy, dnes jsou však z velké části vykáceny; na Sumatře a Borneu žijí orangutani a rostou zde rafflesie = největší květiny na světě (jejich květy mohou měřit v průměru přes 100 cm a vážit až 10 kg)
 - 2) **tropický monzunový pás**
 - charakteristika: tento pás je zvláštním typem střídavě vlhkého pásu, vznikají zde tajfuny (atmosférický útvar v podobě obrovských větrných vírů) = tropické cyklóny typické nízkým tlakem
 - umístění: typický je především pro jižní a jihovýchodní Asii (Přední a Zadní Indie, Cejlon, jihovýchodní Čína, Taiwan, sever Filipín, východní část Indonésie)
 - princip monzunů: *V létě se, díky velmi vysokým teplotám, vytvoří nad Asií centrum nízkého tlaku, které nasává vzduch z oceánu (nad oceánem je v tu dobu relativně chladný vzduch, a proto je tam vysoký tlak). **Letní monzun je tedy vlhký** a přináší srážky. V zimě je situace opačná: nad Asií se nachází centrum vysokého tlaku vzduchu (relativně studený vzduch), zatímco nad oceánem je vzduch relativně teplý, a proto je tam nízký tlak. Proto je **zimní monzun**, vanoucí z kontinentu nad oceán, **suchý**, a tudíž nastává období sucha.*

- vegetace: ve vlhčích oblastech deštné pralesy, v sušších oblastech savany (typické jsou například pro Dekánskou plošinu v Indii)
- 3) **tropický suchý pás**
 - charakteristika: teplo a sucho je po celý rok
 - umístění: je typický pro jih Pákistánu a přilehlou část Indie (poušť Thár), kam již nezasahuje vliv letních monzunů, a dále pro Arabský poloostrov (zde poušť Rub al-Chálí - největší písečná poušť na světě)
 - vegetace: téměř bez vegetace (téměř žádná voda, žádná úrodná půda)

4) subtropický pás

- dělí se na dva podtypy:

a) vlhké subtropy

- charakteristika: mírná vlhká zima (bez sněhu) a horké suché léto
- umístění: Středomoří (Kypr, Turecko, Libanon, pobřeží Sýrie), východní pobřeží Černého moře (Gruzie), východní Čína a jih Japonska

b) suché subtropy

- charakteristika: nedostatek srážek, sucho je po celý rok, nachází se zde pouště
- umístění: dál na východ od Středozemního moře - Sýrie (Syrská poušť) a v Íránu (Velká solná poušť, poušť Lút)

- vegetace: středomořská vegetace, monzunové lesy

5) mírný pás

- charakteristika: v Asii se vyznačuje vysokým stupněm kontinuality
- umístění a vegetace: na severu mírného pásu převažují jehličnaté lesy (hlavně v Rusku – tajga), ve Střední Asii a v Mongolsku je větší sucho, a proto zde převažuje step (Kazachstán, Mongolsko) a v nejsušších částech jsou pouště – Karakum (Turkmenistán), Kyzylkum (Uzbekistán/Kazachstán), Gobi (Čína/Mongolsko), východní pobřeží Ruska, Kamčatka, Mandžusko, Korea a sever Japonska mají vlhké mírné podnebí

6) vysokohorská oblast

- charakteristika: rozhodující roli hraje nadmořská výška
- umístění: typické pro část Střední Asie a Mongolska, západní Čínu, Himálaj a Tibet
- vegetace: velmi chladná a většinou i hodně suchá oblast – v nejsušších oblastech jsou pouště (Taklamakan), polopouštní až pouštní charakter má i Tibetská náhorní plošina, jižní svahy Himálajů jsou porostlé pralesy, ale přes Himálaj se skoro žádná vlhkost nedostane

7) subpolární a polární pás

- charakteristika: trvalé zalednění (permafrost), mrazové pouště
- umístění: sever Ruska
- vegetace: mechy, lišejníky, arktická zvířena (lední medvědi, polární lišky)

- vegetační pásy:

